

К.Ю. Величко, канд. екон. наук, доц. (*ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків*)

О.С. Данник (*ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків*)

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ КОНТРАБАНДИ ЯК ПРОЯВУ КОРУПЦІЇ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Небезпідставну стурбованість щодо митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в європейських партнерів викликають прояви корупції в митній сфері. Безумовно, наявність фактів контрабанди при митному оформленні є однією з актуальних проблем кожної держави в контексті захисту її економічних інтересів та виступає доказом неефективного митного регулювання. Незаконне переміщення через митний кордон наркотичних засобів, зброї, боєприпасів, культурних та історичних цінностей традиційно перебуває в центрі уваги кримінальних угруповань як один із способів швидкого збагачення. Проте, нажаль, контрабандними є значна частина експортно-імпортних товаропотоків в Україні, що впливає на недоотримання митних платежів, податків до держбюджету, та, головне, впливає на конкурентоспроможність товарів.

Згідно зі ст. 201 КК України «контрабанда» передбачає переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, вчинене у великих розмірах, а також незаконне переміщення історичних та культурних цінностей. [1]

Основними причинами, що впливають на розповсюдження контрабанди є: економічні передумови, недосконалі митна та податкова політика, відсутність співробітництва правоохоронних та контролюючих органів України з такими ж органами інших держав з приводу обміну інформації щодо боротьби з переміщенням товарів поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, переваженість митниць та недостатня кількість технічних засобів для здійснення контролю, недосконале нормативно-правове регулювання імпорту товарів та недосконале регулювання діяльності щодо боротьби з контрабандою товарів, недоліки у проведенні розслідувань у справах про контрабанду, низький рівень забезпеченості населення та безробіття у прикордонних регіонах.

Щодо рівні проявів контрабанди та порушення митних правил в Україні можна скласти уяву на підставі аналізу статистичних даних обсягу контрабанди в Україні. Так, згідно статистики Незалежної групи

з макроекономічного аналізу лише легальний зовнішньоторговий оборот України в 2018 році склав 104,5 млрд. дол. США, що еквівалентно 80% ВВП України, паралельно ж тіньовий імпорт – традиційно коливається в діапазоні 10% ВВП [2]. Це суттєві дуже показники.

Таким чином, діяльність органів державної влади має бути націлена на розробку дієвих механізмів протидії контрабанді, в тому числі шляхом посилення відповідальності, створення належних правових механізмів сприяння легальному переміщенню через державний кордон товарів, валюти, цінностей, іншого майна. В цьому контексті актуальним є Указ Президента України від 09.07.2019 р. № 505 «Про заходи щодо протидії контрабанді та корупції під час митного оформлення товарів», посилення функцій НАБУ, ДБР, Національної поліції України, розроблений органом ДМС законопроект у жовтні 2019 року, який передбачає криміналізацію нелегального ввезення підакцизних товарів.

Досвід європейських країн (посилення стандартизації ввезеної продукції, покращення умов проходження митного контролю) доводить, що ефективно запобігання контрабанді можливе лише на основі системного підходу. Це означає, що в систему заходів запобігання має входити комплекс заходів економічного, політичного, організаційного та правового характеру, які необхідно гармонійно поєднувати.

Прояви корупції під час митного оформлення та регулювання суттєво шкодять веденню бізнесу в країні загалом, спотворюють принципи конкуренції та функціонування бізнес-процесів, створюючи ризики для безпеки ланцюга постачання та економічної безпеки держави. На думку європейських фахівців, важливим є впровадження заходів, спрямованих на запобігання корупції, зменшення корупційних ризиків та встановлення сприятливого ділового клімату в країні. Для оцінки заходів із недопущення корупційних явищ під час митного оформлення було проведене експертне опитування, при цьому в ролі експертів (респондентів) були залучені фахівці у сфері митного регулювання, митні брокери та представники бізнесу, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність у кількості 9 чоловік. [3, с. 119-120]

За результатами опитування були надані такі рекомендації для запобігання корупційним проявам на митниці:

- респонденти вважають неефективними такі «традиційні», а фактично декларативні форми боротьби з корупцією, як посилення контролю за діями митників, удосконалення управління кадрами, очищення керівного складу митних органів тощо;

- більшість респондентів вважає, що зменшити корупцію

можна, збільшивши заробітну плату працівникам митних органів;

– також відзначають важливість активності бізнесу щодо запобігання корупції (а саме дія виключно в правовому полі, принципова відмова від давання будь-яких хабарів та інформування правоохоронних органів про неправомірні дії посадових осіб державних органів).

На думку експертів, для протидії корупції необхідним є застосування заходів, які спрямовані на запобігання корупції та викорінення передумов її виникнення, зменшення або ліквідацію корупційних складових. Тобто, інструменти боротьби з корупцією належать до таких сфер, як:

– законодавча (усунення прогалин у митному законодавстві, що зменшує можливості для неоднозначного його трактування митниками та підприємствами);

– технологічна (за рахунок спрощення та переведення митних процедур в електронні форми, тобто зменшується роль людського фактору, а відтак – і можливість виникнення корупції);

– операційна (прогнозоване та уніфіковане застосування законодавчих норм на всіх митницях).

Лише впровадження плану дій з адаптації процедур митного регулювання до європейської практики сприятиме не лише суттєвому спрощенню митних процедур, але й викоріненню проявів корупції на митниці, що стане позитивним сигналом для бізнесу та сприятиме зростанню обсягів експортно-імпортних операцій. [3, с.122].

Інформаційні джерела:

1. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Понад \$10 млрд складає щорічний обсяг контрабанди в Україні URL: https://antikor.com.ua/articles/314879-ponad_10_mlrd_skladaje_shchorichnij_obsjag_kontrabandi_v_ukrajini

3. Величко К.Ю., Носач Л.Л., Печенка О.І. Особливості митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах євроінтеграційного спрямування. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: Харків: ХДУХТ, 2019. Вип. 1 (29). С. 109-122.